

... es iešu pa mājām un visiem teikšu, ka nav nekas dārgāks par ceļiem ..

Imants Ziedoņis. Ceļi, 1991.gads

Māju esības un saglabāšanas lieta ir goda lieta un atbildība Latvijas kopējā kultūrainavā. Protams, mainīga, svārstīga, tomēr noturīga cilvēcisko vērtību ziņā. Par to mudina domāt projektā „Senās mājvietas Stopiņu novadā” paveiktais, kā arī Imanta Ziedoņa latviskās kultūras pētnieciskā pieredze un dzejnieka dzīves laikā radītais latviešu literatūrā.

Patiesi, sirsnīgi un pašsaprotami Imanta Ziedoņa dzejas teksti Māras Upmanes – Holšteines un Jāņa Holšteina (Goran Gora) izpildījumā ir jaunradīti par nu jau iemīļotām un pazīstamām dziesmām. Dzejas teksts dziesmā „Ceļi” ir vienojošais vadmotīvs minētā projekta „Senās mājvietas Stopiņu novadā” padarītajam. Prieks par Imanta Ziedoņa fonda „Viegli” darbību un dalību projekta noslēguma pasākumā mūsmājās Ulbrokā.

Sabiedrībā aktuālais identitātes jautājums Stopiņu novadā ir pierādījis, ka personas tāpatība var turpināties, arī mainoties tās ārienei, intelektuālajām spējām, atmiņai, saglabājot priekšstatu par sevi kā par vienreizēju lietu, kas atšķiras no citām, taču mijiedarbībā saglabā kultūrainavisko rokrakstu, cilvēku gājumu un notikumu virknējumu. Seno māju kontekstā, pašā Rīgas pievārtē atradīsiet koka ēkas, senus pagrabus, uzzināsiet notikumus un stāstus, kas raksturo vietu, laiku un cilvēkus Stopiņu novadā.

Projekta laikā paveiktais parāda pašvaldības nekustamā īpašuma esošo ēku „Līdumnieki” un „Rozes” likteni, kam laika rats ir nepielūdzams un dvēseliski skaudrs. Viensētas „Lazdiņas”, „Kraștiņi”, „Šalkas” ir raksturīgas ar vērienīgu saimniekošanu agrāk, šobrīd - vēlme uzturēt seno laikmeta vēstījumu un ainavā iekļaut sirdij tīkamas lietas – ziedus, sadzīves priekšmetus.

Kultūrainavu saglabājoša ir saimnieka stādīta bērzu audze „Liepu” mājās, klēts ar senatnīgu darbarīku un priekšmetu elpu „Krīvu” saimniecībā. Savukārt autentiska koka guļbūves ēka rodama mūsdienīgi moderna ciemata „Vālodzes” individuālo māju apbūvē, kura celta 1930. gadā un nemainīga kalpo tās mājas iemītniekiem.

Dzīves laikā – māju „Birznieki” un „Mālkalni” pamatos liktie balsti kalpo tagadnes lietu kārtībai un veiksmīgai saimniekošanai.

Cerīga atkal meklēšana un ēkas „Saulīte” pārbūve sola saglabāt vēsturiskās atsauces un detaļas.

Akācijas un mājas ar šādu nosaukumu ir vienas no vecākajām 19. gadsimtā celtajām mājām Stopiņu novadā, kas savā dzīvē pieredzējušas daudz gan skaistā, gan sāpīgā izsūtījumā un atgriešanās priekā. Šīs mājas ļaudis arvien zina stāstīt par Ulbrokas muižas kalēja Riharda Igala un saimnieces Zelmas Leitlands satikšanos, kāzām un turpmākajām dzīves gaitām. Dzejnieka Pētera Brūvera dzimtas mājām kalēja aroda nosaukums „Kalēji”. Mājā rodamas senlaicīgas un mūsdienu vērtības, kā arī dzejnieka radošā elpa.

Savukārt nozīmīga 20. gadsimta 50. - 70. gados radošās inteliģences – mākslinieku, gleznotāju saietā vieta ir „Brasliņu” mājas. Šeit radīta īpaša kultūras gaisotne, kas noteikusi dzīvesveidu, veicinājusi tradīcijas un dažādu koncerttērpu darināšanu.

Fantastiskas liecības par 20. gadsimta pirmās puses saimniecisko dzīvi ir vērojamas „Būmaņu” un „Lielkāju” māju darbībā, kas savulaik saistītas ar lauksaimniecības un lopkopības darbiem. Par to liecina viensētās atrodamie ledus pagrabi, kāpostu tvertnes, saimniecības ēkas – kūts, šķūnis, vāgūzis, ratnīca. Šeit piederīgie cilvēki dzīvo un saimnieko vairākās paaudzēs – Aleksi no „Būmaņu” mājām jau sesto paaudzi.

Apzinātā šodienas seno māju realitāte ir gan lietišķa un saimnieciska, gan izmainīta un mainīga. Paldies, sešpadsmit māju īpašniekiem par dalību projektā un māju esības un saglabāšanas veikto darbu. Ir skaidrs, ka dokumentētās liecības – fotogrāfijas, priekšmetiskās liecības, atmiņu stāsti, lai arī daļēji zudušas, nedrīkst pilnīgi izzust. Tām ir lemts pārtapt jaunā kvalitātē, kas ir dokumentēts un veidots kā video stāsts. Paldies, Stopiņu novada deputātu redzējumam projektu attīstīt un atbalstīt finansiālai sadarbībai ar LU profesori folkloristikā Janīnu Kursīti un LTV1 komandu, kas apzināto materiālu par Stopiņu novada viensētām sagatavoja vizuālā formātā. Video stāsts „No sētas uz sētu” savu pirmizrādi piedzīvoja 18. februāra pasākumā kafējnīcā „Pie kamīna”. Sekosim tālākai notikumu attīstībai un video stāsta demonstrēšanai LTV1 kanālā.

Vizuālo materiālu par projekta „Senās mājvietas Stopiņu novadā” noslēgumu atradīsiet tīmekļa vietnes adresē <http://stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/galerijas/no-setas-uzhttp://stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/galerijas/no-setas-uz-setu-pirmizradesetu-pirmizrade>

Paldies par kopīgi padarītu darbu un apzinātu kultūrvēsturisko mantojumu,

Daiga Brigmane, projekta un Stopiņu novada Ulbrokas bibliotēkas vadītāja

(02.2014.)